

ФОРМУВАННЯ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВ ВИДАВНИЧО-ПОЛІГРАФІЧНОГО КОМПЛЕКСУ І ВІДОБРАЖЕННЯ ЙОГО У ФІНАНСОВІЙ ЗВІТНОСТІ

Порушено питання категорії і структури капіталу. Проаналізовано кількісний і якісний склад капіталу підприємств. Окреслено шляхи вдосконалення порядку формування інформації про капітал у фінансовій звітності.

Ключові слова: капітал підприємства, фінансові ресурси, форми фінансової звітності, аналіз формування і використання капіталу підприємства.

В умовах розвитку і функціонування підприємств різних форм власності особливого значення набуває дослідження процесів фінансування їх діяльності. Ринкові відносини створюють умови, за яких власних джерел фінансування виявляється недостатньо для відтворювального процесу, що зумовлює пошук нових механізмів фінансового забезпечення діяльності підприємств та оптимізацію структури джерел фінансування. Цей капітал залучається до господарювання у формі позикових коштів або створеного на підприємстві використовуваного суспільного капіталу. Криза гострих неплатежів, низька ліквідність підприємств, падіння рівня виробництва, нестабільність банківської системи та різке припинення кредитування фізичних та юридичних осіб потребують повноцінного використання залученого капіталу, здійснення комплексного аналізу, його кількісного та якісного складу, відображення у системі обліку.

Вагомий внесок у дослідження проблем методології та теоретичного обґрунтування питань суті, структури обліку та аналізу капіталу підприємств зробили відомі вчені: І. Бланк, М. Білуха, Ф. Бутинець, М. Кужельний, В. Сопко, С. Голов, В. Пархоменко, Я. Крупка, Н. Ткаченко, Є. Мних, Б. Усач, М. Пушкар, В. Ковальов, В. Палій, Я. Соколов та інші.

Ураховуючи попередні надбання науковців, які вивчали капітал як економіко-правовий елемент господарської діяльності, багатогранність виконаних досліджень й отриманих конструктивних висновків і пропозицій, треба відзначити недостатність єдиних методичних та організаційних підходів до визначення суті, структури концепції бухгалтерського обліку капіталу підприємств. Це зумовило виявлення низки проблем, зокрема: неузгодженість норм чинного законодавства, нормативів бухгалтерського і податкового обліку капіталу; неоднозначність щодо визначення кількісного та якісного складу джерел фінансових ресурсів як об'єктів бухгалтерського обліку й ефективності їх використання; недосконалість окремих форм фінансової звітності стосовно інформативності про капітал підприємства.

Основною метою нашої роботи є дослідження суті капіталу і його складових як об'єкта обліку, аналізу кількісного та якісного складу джерел фінансових ресурсів поліграфічних підприємств, розроблення рекомендацій щодо формування звітної інформації про капітал підприємств.

В економічній літературі, у теорії і на практиці існує багато трактувань відносно терміна "капітал" (пасив). Представники різних економічних шкіл з категорією "капітал" пов'язували різні поняття: вартість, що приносить

додаткову вартість (А. Сміт, Д. Віардо, К. Маркс); частку неспожитого нагромадження, що бере участь у процесі виробництва (Е. Бем-Баверк, П. Сраффа); нагромаджене багатство (Ф. Візер, І. Фішер); грошову вартість джерел формування майна, відображену на бухгалтерських рахунках фірм (Дж. Р. Хікс); сукупність акціонерного та власного капіталу підприємств відповідно до стандартів бухгалтерського обліку. Ці визначення підтверджують, що капітал має багато тлумачень і може трактуватися як матеріальні ресурси, сума грошей і нематеріальні ресурси. Але більшість поглядів на це поняття схожі в тому, що капітал має здатність приносити дохід.

Досліджували сутність капіталу і вітчизняні науковці. І.А. Бланк визнає капітал як "накопичений шляхом заощаджень запас економічних благ у формі грошових засобів і реальних капітальних товарів, що притягується його власниками в економічний процес як інвестиційний ресурс і фактор виробництва з метою отримання доходу" [1]. В.М. Родіонова трактує поняття "капітал" так: "Капітал – це грошові доходи і надходження, які перебувають у розпорядженні суб'єкта господарювання і призначені для виконання фінансових зобов'язань" [1]. На думку О.Г. Білої, "капітал підприємства – це сукупні грошові ресурси, що використовуються на підприємстві. Або це авансований у господарську діяльність капітал власний, позичений і залучений у сукупності". На погляд І.Т. Балабанова, капітал – це частина фінансових ресурсів, це гроші, пущені в обіг, і доходи, принесені від цього обігу [1].

Проблема капіталу посідає важливе місце і в системі бухгалтерського обліку. Її розглядають Я. Соколов, Н. Малюга, Ю. Бутинець, Я. Крупка, В. Опарін, Б. Валуєва. Бутинець Ф.Ф. визначає термін "капітал" як вартість, що приносить додаткову вартість або прибуток; сукупність внесків власників; сукупність індивідуальних капіталів, об'єднаних через випуск і розміщення акцій та облігацій [2]. Я. Соколов стверджує, що права інвестора в обліку відображені на рахунку капіталу, а інші рахунки – це лише деталізація, структура вкладеного капіталу [1]. В. Опарін зауважує, що "основною метою раціонального використання капіталу є надання капіталу ознак фінансових ресурсів [3]. М. Білуха підкреслює, що бухгалтерський облік здійснює інформаційне відображення обігу капіталу на підприємстві, контролює його раціональне використання і розподіл суспільно необхідного продукту через ринкові відносини. Колектив авторів посібника з теорії бухгалтерського обліку під редакцією Б. Валуєва бачить, що предметом бухгалтерського обліку є кругообіг капіталу в процесі відтворення [4].

На підставі розглянутих поглядів на економічну сутність капіталу варто зазначити, що капітал підприємства є основним чинником виробництва, характеризує його фінансові ресурси, які приносять дохід, є джерелом формування добробуту власників, головним вимірником ринкової вартості підприємства. Динаміка капіталу підприємства – найважливіший показник рівня ефективності його господарської діяльності. Узагальнення різних підходів до розуміння суті власного капіталу дає змогу сформулювати його визначення як сукупні фінансові ресурси, авансовані ним на формування активів, необхідних для забезпечення безперебійної діяльності з метою максимізації прибутку чи досягнення інших вигод.

Капітал класифікується за різними ознаками: за складовими елементами в балансі (статутний, пайовий, додатковий, резервний, нерозподілений прибуток (непокритий збиток), за фактом оплати (оплачений, неоплачений), за правом власності (власний і позичений). Найпоширенішою класифікацією капіталу в бухгалтерському обліку є розподіл за приналежністю підприємству (за джерелами утворення). В економічній літературі висвітлено різні підходи до структуризації капіталу за джерелами його формування. Так, В.В. Ковальов та інші розрізняють за джерелами формування власний, залучений і позиковий капітал. Більш узагальнено відображено структуризацію капіталу за джерелами формування у В. Родіонової та А. Поддєрьогіна. Вони виділяють такі джерела формування капіталу: власні та прирівняні до них кошти [6]. Найпоширенішою є класифікація капіталу на власний і залучений. Такий підхід до структури капіталу за цією ознакою пропонують М. Коробов, А. Афанасьєв, І. Балабанов, І. Бланк та інші.

За формами власності виділяють приватний і державний капітал, інвестований у підприємство в процесі формування його статутного капіталу. За організаційно-правовими формами діяльності вирізняють такі види капіталу: акціонерний, пайовий та індивідуальний. За характером використання виділяють споживчий і реінвестований види капіталу. У процесі діяльності суб'єкта господарювання залучається власний капітал, а надалі інший; це все разом становить підприємницький капітал, а з погляду балансового подання фінансового стану суб'єкта господарювання – пасиви. Пасиви – це право власності. А капітал як термін означає власність. Капітал з погляду прав власності складається з початкового (залучення капіталу власників, засновників), позикового (залучення коштів інших суб'єктів підприємницької діяльності на основі контракту), суспільного та власного капіталу. Заслуговує уваги рекомендація В. Сопко, яка пропонує відокремити три складові частини підприємницького капіталу – власний, позиковий, суспільний. Два останні разом становлять усім відомі "Зобов'язання" і є тимчасово залученим до господарювання капіталом [7]. Тому головним питанням сьогодні є формування оптимальної структури капіталу з різних джерел, а також умов, які забезпечували б ефективно його використання в операційній, фінансовій та інвестиційній діяльності підприємства. Власні фінансові ресурси – це такі, що належать підприємству на правах власності і вони представлені статутним, додатковим і резервним капіталом і охоплюють нерозподілений прибуток.

Збільшення власного і залученого капіталу свідчить про розвиток підприємства, розширення його фінансових можливостей. Інформаційною базою дослідження слугує фінансова звітність підприємств, а саме: форма № 1 "Баланс", яка відображає джерела формування фінансових ресурсів, відображених у пасиві балансу. Аналіз формування фінансових ресурсів поліграфічними підприємствами здійснено за даними балансів акціонерних товариств (надалі ВАТ "ЛКФ "Атлас" і ВАТ "Бібльос").

Загальну оцінку структури капіталу за джерелами формування та її динаміку наведено в табл. 1. Дані свідчать, що фінансові ресурси ВАТ "ЛКФ "Атлас" на кінець 2009 р. порівняно з 2008 р., зменшилися на 4726 тис. грн, або на 38,6 %. Це спричинено скороченням величини поточних зобов'язань

на 4754 тис. грн, або на 79,6 % і позитивно впливає на фінансовий стан, оскільки зменшується залежність підприємства від кредиторів. Фінансові ресурси ВАТ "Біблос" на кінець 2009 р. збільшилися на 130 тис. грн, або на 0,7 %. Власний капітал зріс на 0,3 %, довготермінові кредити банків – на 1500 тис. грн, або на 15 % проти 2008 р., поточні зобов'язання зменшилися на 1386 тис. грн. Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги скоротилася на 1489 тис. грн, або на 58,2 %, поточні зобов'язання за розрахунками з бюджетом – на 206 тис. грн, або на 35 % проти 2008 р., що позитивно характеризує діяльність підприємства.

Табл. 1. Аналіз динаміки складу пасивів підприємства

Стаття балансу	ВАТ "ЛКФ "Атлас"				ВАТ "Біблос"			
	на кі- нець 2008 р.	на кі- нець 2009 р.	абс. від- хил.	% до 2008 р.	на кі- нець 2008 р.	на кі- нець 2009 р.	абс. від- хил.	% до 2008 р.
I. Власний капітал:	6157	6169	12	100,2	5888	5904	16	100,3
статутний капітал	5040	5042	2	100,0	180	180	–	–
нерозподілений прибуток (не- покритий збиток)	1117	1129	12	101,1	4072	4088	16	100,4
резервний капітал	–	–			23	23	–	–
інший додатковий капітал					1613	1613	–	–
II. Забезпечення наступних витрат і платежів		16	16	–	–	–	–	
III. Довготермінові зобов'язання:								
довгострокові кредити банків					9991	11491	1500	115,0
відстрочені податкові зобов'язання	45	45	–	–	–	–	–	–
IV. Поточні зобов'язання:								
поточна заборгованість за дов- готерміновими зобов'язаннями	–	–			71	71	–	–
кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	116	472	356	в 4,1 рази	2558	1069	–1489	41,8
Поточні зобов'язання за роз- рахунками:								
з бюджетом	5	26	21	в 5,2 р	589	383	–206	65
з отриманих авансів	583,6	600	–523,6	10,3				
зі страхування	16	61	45	в 3,8 р	107	124	17	115,9
з оплати праці	71	113	42	159,2	525	563	38	107,2
з внутрішніх розрахунків	6	24	48	в 4 р	–	–	–	–
розрахунків з учасниками					27	271	244	в 10 раз
інші поточні зобов'язання	–	–	–	–	64	27	–37	42,2
Усього по розділу IV	6050	1296	–4754	21,4	3941	2555	–1386	64,8
Баланс	12252	7526	–4726	61,4	19820	19950	130	100,7

Аналіз структури пасивів (табл. 2) показав, що на кінець 2009 р. найвищу частку в загальних джерелах фінансування ВАТ "ЛКФ "Атлас" займає власний капітал – 82 %, з них 67 % статутний. Позитивно характеризує динаміку зміни структури пасивів підприємства і зниження частки поточних зобов'язань. У ВАТ "Біблос" власний капітал на рівні 2008 р. становить 29,6 %. Значну частку займають довготермінові кредити банків – 57,6 %. Позитивно впливає на структуру капіталу і зниження поточних зобов'язань від 19,9 % у 2008 р. до 12,8 – у 2009 р.

Табл. 2. Аналіз динаміки структури пасивів підприємств

Стаття балансу	БАТ "ЛКФ "Атлас"			БАТ "Бібльос"		
	на кі- нець 2008 р., %	на кі- нець 2009 р., %	відх. пункти	на кі- нець 2008 р., %	на кі- нець 2009 р., %	відх. пункти
I. Власний капітал:						
статутний капітал	41,1	67,0	25,9	0,9	0,9	–
нерозподілений прибуток	9,1	15,0	5,9	20,5	20,5	–
резервний капітал	–	–		0,1	0,1	–
інший додатковий капітал				8,2	8,1	–0,1
Усього за розділом I	50,2	82,0	31,8	29,7	29,6	–0,1
II. Забезпечення наступних витрат і платежів		0,2	0,2	–	–	–
III. Довготермінові зобов'язання:						
довготермінові кредити банків				50,4	57,6	7,2
відстрочені податкові зобов'язання	0,7	0,6	–0,1	–	–	–
IV. Поточні зобов'язання						
поточна заборгованість за довго- терміновими зобов'язаннями	–	–		0,4	0,4	–
кредиторська заборгованість за то- вари, роботи, послуги						
Поточні зобов'язання за розрахунками:	0,9	6,3	5,4	12,9	5,4	7,5
з бюджетом	0,05	0,3	0,25	3,0	1,9	
з отриманих авансів	47,6	8,0	–39,6	–	–	
зі страхування	0,1	0,8	0,7	0,5	0,6	0,1
з оплати праці	0,6	1,5	0,9	2,7	2,8	0,1
з внутрішніх розрахунків	0,05	0,3	0,25	–	–	–
з розрахунків з учасниками				0,1	1,4	
інші поточні зобов'язання				0,3	0,1	–0,2
Усього по розділу IV	49,3	17,2	32,1	16,9	12,8	
Валюта балансу	100	100	–	100	100	–

Табл. 3. Аналіз динаміки структури власного капіталу підприємств

Стаття балансу	БАТ "ЛКФ "Атлас"					БАТ "Бібльос"				
	на кі- нець 2008 р.	на кі- нець 2009 р.	структура, %		відх. пун- кти	на кі- нець 2008 р.	на кі- нець 2009 р.	структура, %		відх. пун- кти
			на кі- нець 2008 р.	на кі- нець 2009 р.				на кі- нець 2008 р.	на кі- нець 2009 р.	
I. Власний капі- тал, усього	6157	6169	100	100	–	5888	5904	100	100	–
зокрема:										
статутний капітал	5040	5042	81,9	81,7	–0,2	180	180	3,1	3,1	–
резервний капітал	–	–	–	–	–	23	23	0,4	0,4	–
інший додатковий капітал						1613	1613	27,4	27,3	–0,1
нерозподілений прибуток (непок- ритий збиток)	1117	1129	18,1	18,1	0,2	4072	4088	69,1	69,2	0,1

З даних табл. 3 видно, що в структурі власного капіталу БАТ "ЛКФ "Атлас" і "Бібльос" змін не спостерігається. У структурі позикового капіталу (табл. 4) БАТ "ЛКФ "Атлас" на кінець 2009 р. найбільшу питому вагу займають кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги – 37,2 % проти

1,0 % у 2008 р. і поточні зобов'язання за розрахунками з отриманих авансів – 47,2 % проти 96,1 у 2008 р. У ВАТ "Бібльос" у структурі позикового капіталу найбільшу частку займають довгострокові кредити банків – 84,9 % у 2009 р. проти 75,5 у 2008 р. Відрадно є зниження кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги.

Табл. 4. Аналіз динаміки структури позикового капіталу підприємств

Стаття балансу	ВАТ "ЛКФ "Атлас"					ВАТ "Бібльос"				
	на кі- нець 2008 р.	на кі- нець 2009 р.	структура, %		відх. пун- кти	на кі- нець 2008 р.	на кі- нець 2009 р.	структура, %		відх. пун- кти
			на кі- нець 2008 р.	на кі- нець 2009 р.				на кі- нець 2008 р.	на кі- нець 2009 р.	
1. Позиковий капітал, усього	6074	1270	100	100	–	13236	13539	100	100	–
зокрема:										
інші забезпечення	–	16	–	1,3	1,3					–
Довготермінові зобов'язання, з них:	–	–	–	–	–					–
довготермінові кредити банків	–	–	–	–	–	9991	11491	75,5	84,9	9,4
відстрочені податкові зобов'язання	45	45	0,7	3,5	2,8	–	–	–	–	–
Поточні зобов'язання, з них:										
кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	116	472	1,9	37,2	35,3	2558	1069	19,3	7,9	–11,4
поточна заборгованість за довготерміновими зобов'язаннями						714	69	0,5	0,5	–
Поточні зобов'язання за розрахунками:										
з одержаних авансів	5836	600	96,1	47,2	–48,9	–	–	–	–	–
з оплати праці	71	113	1,2	8,9	7,7	525	563	4,0	4,1	0,1
з внутрішніх розрахунків	6	24	0,1	1,9	1,8	–	–	–	–	–
інші поточні зобов'язання	–	–	–	–	–	64	76	0,5	0,6	0,1
зобов'язання з учасниками	–	–	–	–	–	27	271	0,2	2,0	1,8

Табл. 5. Аналіз динаміки структури суспільного капіталу підприємств

Стаття балансу	ВАТ "ЛКФ "Атлас"					ВАТ "Бібльос"				
	на кі- нець 2008 р.	на кі- нець 2009 р.	структура, %		відх. пун- кти	на кі- нець 2008 р.	на кі- нець 2009 р.	структура, %		відх. пун- кти
			на кі- нець 2008 р.	на кі- нець 2009 р.				на кі- нець 2008 р.	на кі- нець 2009 р.	
Суспільний капітал, усього	21	87	100	100	–	696	507	100	100	
зокрема поточні зобов'язання за розрахунками:										
з бюджетом	5	26	23,8	29,9	6,1	589	383	84,6	75,5	–9,1
зі страхування	16	61	76,2	70,1	–6,1	107	124	15,4	24,5	+9,1

За даними табл. 5, у структурі суспільного капіталу упродовж двох років у ВАТ "ЛКФ "Атлас" займають поточні зобов'язання за розрахунками зі страхування (76,2 і 70,1 %), а у ВАТ "Бібльос" – поточні зобов'язання за розрахунками з бюджетом (84,6 і 75,5 %). Це свідчить про те, що в обігу підприємства тимчасово використовувалася певна сума коштів, яка приносила додатковий дохід підприємству.

Визначена структура власного капіталу доводить задовільні результати господарської діяльності досліджуваних підприємств, оскільки основна частка належить первісному джерелу фінансових ресурсів – статутному капіталу у ВАТ "ЛКФ "Атлас" й іншому додатковому капіталу у ВАТ "Бібльос". Крім цього, наявна сума нерозподіленого прибутку, частка якої становить 18,1-18,3 % і 69,1-69,2 %, ще раз підтверджує вагомість нашого висновку про позитивні результати діяльності аналізованих підприємств.

Як уже зазначалося вище, інформаційною базою для оцінки формування і використання капіталу підприємства є фінансова звітність. Окремим типовим формам фінансової звітності властиві деякі неузгодженості як за структурою побудови показників, так і за складом і повнотою їх інформативності, що потребує пошуку та окреслення відповідних пропозицій.

На нашу думку, потребує удосконалення пасив балансу з точки зору щодо подання інформації про капітал підприємства. Пропонуємо виокремити три розділи пасиву балансу: I. "Власний капітал"; II. "Довготермінові зобов'язання"; III. "Поточні зобов'язання".

Для дотримання вимог щодо істотності інформації, яка наводиться у фінансовій звітності, доцільно вилучити з розд. I. "Власний капітал" статті "Неоплачений капітал" і "Вилучений капітал", оскільки вони є регулятивними. Через те що для більшості користувачів фінансової звітності інформація про пайовий капітал є зайвою, можливе відображення його суми в дужках у складі статутного капіталу.

Діючий розд. II. "Забезпечення майбутніх витрат і платежів" треба перейменувати на "Довготермінові зобов'язання" з відповідним віднесенням до нього статей розділу III. "Довготермінові зобов'язання", а також певних сум з розд. V. "Доходи майбутніх періодів" діючої форми балансу. З цього розділу доцільно вилучити статтю "Забезпечення виплат персоналу", оскільки вона відображає нарахування витрат на оплату майбутніх відпусток, що є короткотерміною заборгованістю і належить до складу поточних зобов'язань. Цільове фінансування необхідно розділити на довгострокове (з терміном більше ніж рік) і короткотермінове та відображати у відповідних розділах балансу. Розд. III пропонуємо назвати "Поточні зобов'язання" і віднести до нього, крім діючих, статті "Забезпечення виплат персоналу", "Короткотермінове цільове фінансування і цільові надходження" та "Доходи майбутніх періодів".

Докладнішу інформацію про структуру і причини змін окремих складових власного капіталу протягом року наводить звіт про власний капітал. Структуру власного капіталу розглядають стосовно джерел поповнення і напрямів витрат, що підвищує наочність інформаційної бази аналітичного процесу, ефективність її використання й скорочує матеріальні і трудові витрати на проведення аналізу.

Необхідність здійснення аналізу змін власного капіталу і чинників, які вплинули на ці зміни, для зрозумілості й однозначного тлумачення даних власниками, кредиторами, інвесторами та іншими особами потребує додаткових пояснень окремих показників звіту. Для цього існуюча форма звіту потребує певного вдосконалення, аби узагальнити всі зміни за окремими видами власного капіталу і типовими статтями. Зокрема, статті, де фіксуються зміни власного капіталу, треба чітко поділити за розділами, у яких відображати зміни різних видів власного капіталу, що виникли за господарською операцією, яка спричинила ці зміни.

Вважаємо за доцільне збільшити кількість статей щодо відображення складових власного капіталу з метою поліпшення їх аналітичності. З приводу цього в економічній літературі існують різні точки зору. Так, згідно з однією з них, маємо: чим менше статей звіту, тим менша трудомісткість його складання. При цьому до уваги практично не береться зниження аналітичності показників. Інша точка зору полягає в тому, що основним критерієм кількості статей і їх змісту повинні бути потреби користувачів фінансової звітності. Відповідно до останньої, загальна ідея відображення у фінансовій звітності статей зводиться не до того, щоб звітні статті впливали цілком з єдиного плану рахунків, а до того, щоб єдиний план рахунків модифікувався, виходячи зі змісту інформації, потрібної користувачам.

Проаналізувавши перший розділ звіту про власний капітал "Коригування", варто зауважити, що його структура відповідає меті й забезпечує користувачів інформацією в достатньому обсязі.

У другому розділі звіту про власний капітал "Переоцінка активів", на наш розсуд, доцільно розмістити статті, які приводять до змін інших видів додаткового капіталу й обліковують на відповідних субрахунках синтетичного рахунка 42 "Додатковий капітал". Для цього пропонуємо рядок 270 "Безоплатно одержані активи" з шостого розділу "Інші зміни в капіталі" перенести в другий розділ, куди також включити статтю "Знос (амортизація) дооцінених і безоплатно одержаних необігових активів". Стосовно зазначених пропозицій, назву другого розділу потрібно змінити на "Зміни іншого додаткового капіталу".

Третій розділ "Чистий прибуток (збиток) за звітний період" передбачає невелику кількість однотипних операцій щодо формування прибутку (збитку) та його розподілу, тому є зрозумілим для користувачів.

Під час формування окремих статей четвертого розділу "Внески учасників", на наш погляд, треба зазначити назву складової власного капіталу, що збільшується, тобто емісійний дохід чи інший вкладений капітал. Оскільки формування показників внесків учасників відбувається паралельно із збільшенням статутного (пайового) капіталу, додатково вкладеного капіталу, то вартувало б розмістити статті, які спричиняють їх збільшення, також у цьому розділі. Внески учасників до статутного (пайового) капіталу відображають за двома статтями: "Внески до капіталу" і "Погашення заборгованості з капіталу". Отже, збільшення статутного капіталу за рахунок внутрішніх джерел підприємства – таких, як дооцінка основних засобів, прибуток відображають відповідно в другому і третьому розділах звіту, а за рахунок внесків учасників – у четвертому.

У розділі "Вилучення капіталу" потрібно розмістити всі статті, що зменшують статутний (пайовий) капітал і впливають на зміну додаткового вкладеного капіталу за результатами операцій з викупу акцій.

Шостий розділ звіту "Інші зміни в капіталі" радимо перейменувати на "Використання резервного капіталу" і відображати в ньому зменшення резервного капіталу через його використання за окремими статтями. Сума поповнення резервного капіталу внаслідок розподілу прибутку може фіксуватися в розділі "Чистий прибуток (збиток) за звітний період".

Таким чином, запропоновані нами шляхи удосконалення окремих форм фінансової звітності дають змогу оптимізувати структуру форм фінансової звітності, полегшити й прискорити процес проведення аналізу формування і використання капіталу підприємства, отримати достовірніші його результати, що в підсумку підвищить ефективність процесу управління капіталом підприємства.

Література

1. **Поняття** капіталу підприємства та його еволюція / О.І. Бідник // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2007. – № 17.2. – С. 132-135.
2. **Капітал** у дослідженнях вчених Житомирської наукової школи / Н.М. Маляга // Вісник ЖДТУ. – 2009. – № 3. – С. 104-107.
3. **Фінансові ресурси**: проблеми визначення та розміщення / В.М. Опарін // Вісник НБУ. – 2000. – № 5. – С. 11.
4. **Капітал**: об'єкт обліку чи інструмент його організації? / Т.М. Сльозко // Фінанси України. – 2007. – № 11. – С. 128-137.
5. **Теоретичні аспекти сутності капіталу підприємств** / Л.Й. Созанський // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2005. – № 15.2. – С. 274-277.
6. **Управління** цільовою структурою капіталу підприємств / Н.Г. Драна // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2009. – № 19.3. – С. 164-168.
7. **Сопко В.В.** Бухгалтерський облік капіталу підприємства (власності, пасивів) : монографія / В.В. Сопко. – К. : Центр навч. літ-ри, 2006. – 312 с.
8. **Облік** власного капіталу (власності засновників) / Р.І. Шатюхіна // Науковий вісник ДАСОА : зб. наук.-техн. праць. – 2008. – № 1. – С. 60-69.
9. **Деякі аспекти організації обліку залученого капіталу** / Н.С. Марушко // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2008. – № 18.10. – С. 150-159.
10. **Власний** капітал акціонерних товариств: особливості визначення та обліку / В.В. Сопко // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2007. – № 17.6. – С. 246-252.
11. **Окремі аспекти формування та обліку статутного капіталу підприємств різних форм власності** / Самолова Т.А. // Інноваційна економіка. – 2009. – № 9. – С. 132-137.
12. **Структурування** власного капіталу підприємств України / Р.А. Слав'юк // Фінанси України. – 2005. – № 8. – С. 123-131.

Холод З.М., Малярчук И.И. Формирование капитала предприятий издательско-полиграфического комплекса и его отображение в финансовой отчетности

Рассмотрен вопрос категории и структуры капитала. Проанализировано количественное и качественное состояние капитала предприятий. Предложены пути совершенствования последовательности формирования информации о капитале в финансовой отчетности.

Ключевые слова: капитал предприятия, финансовые ресурсы, формы финансовой отчетности, анализ формирования и использования капитала предприятия.

Holod Z.M., Maliarchuk I.I. Forming of enterprise capital publisher-polydiene complex and reflection of it in the financial reporting

The question of capital category and structure is affected. Quantitative and high-quality composition of enterprise capital is analysed. The perfection ways of order of forming information about a capital in the financial reporting are drawn.

Keywords: capital of enterprise, financial resources, forms of the financial reporting, analysis of forming and use of capital of enterprise.

УДК 334.74:330.142.2 Доц. І.Б. Хома, канд. екон. наук; студ. О.В. Войтків;
студ. Г.В. Чепіль; студ. Х.Б. Демчук – НУ "Львівська політехніка"

**ВЕНЧУРНЕ ІНВЕСТУВАННЯ ЯК СПОСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ
ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ДЕРЖАВИ**

Розглянуто проблеми венчурного інвестування в інноваційну діяльність та шляхи їх вирішення. Визначено характерні особливості, вади та переваги нового для нашої держави виду інвестування. Проведено аналіз ринку венчурного інвестування України. Розкрито негативні чинники, які стримують розвиток венчурної індустрії в Україні, та запропоновано заходи щодо поживлення венчурного інвестування.

Ключові слова: інноваційна діяльність, венчурне фінансування, венчурні інститути спільного інвестування, венчурний капітал.

Постановка проблеми. Інноваційна діяльність є одним із визначальних складників науково-технічного прогресу та економічного зростання. Сьогодні економічне змагання за лідерство на світових ринках пов'язується виключно з інноваціями. Більшість економічно розвинених держав будує свою стратегію довготермінового зростання насамперед на основі переходу на інноваційний шлях розвитку.

Одним із найбільш важливих механізмів, що забезпечує інноваційні процеси ресурсами для їх розвитку, слугує венчурне інвестування. Як ілюструє досвід найбільш успішних у інноваційній сфері країн, венчурне підприємництво є важливою формою фінансування інноваційних проєктів, що не лише стимулює інноваційні процеси на окремо взятому підприємстві, а й позитивно впливає на ринок інновацій загалом: підвищує рівень конкуренції, стимулює до зростання рівень професіоналізму персоналу та підвищення наукового та виробничо-технічного рівня.

Останні десятиліття переконливо показують: для ефективної роботи економіки будь-якої країни необхідна наявність злагодженого ланцюжка: "наука – технологія – виробництво – ринок". А досягти цього без використання індустрії венчурного бізнесу, тобто без створення приватних інвестиційних компаній, діяльність яких підтримується державними і суспільними фондами, не уявляється можливим. Венчурні компанії максимально сприйнятливі до чужих унікальних ідей, котрі мають відчутний ринковий потенціал. Тому проблема розвитку венчурної індустрії набула неабиякого значення в інноваційній сфері.

Аналіз останніх публікацій і досліджень. Існує цілий низка досліджень, які базуються на визначенні та аналізі головних чинників, що впливають на розвиток та успішність венчурного інвестування компаній у сучасному інноваційному середовищі. В Україні тільки народжується повноцінна ін-